
Centrum Analiz Klubu Lidera Rzeczypospolitej

Norweska sprawiedliwość

Piotr Mikusek

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności - Centrum
Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Rządowego Programu
Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2018-2030

NOWE
FIO

Norweska sprawiedliwość

Wypowiedź Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego, podczas Ogólnopolskiego Kongresu Dialogu Młodzieżowego, który miał miejsce poprzedniej soboty (21 maja), dotycząca zysków Norwegii ze sprzedaży gazu wywołała lawinę komentarzy. Na wstępie należy wskazać, że paradoksem całej sytuacji jest fakt, że gdyby nie one prawdopodobnie takie wydarzenie jak przedmiotowy Kongres, poruszający kluczowe z punktu widzenia kraju zagadnienie, jak polityka młodzieżowa, nie zainteresowałaby takiej liczby mediów i komentatorów. Dodatkowo wypowiedź Premiera może się stać podwaliną rozpoczynającą poważną debatę polityczno-ekspertką na temat transformacji energetycznej z punktu widzenia jej sprawiedliwości.

Właśnie to ten element „sprawiedliwości” ma kluczowe znaczenie do rozmowy nad bieżącymi wydarzeniami w szeroko rozumianej geopolityce, a zwłaszcza w jej aspekcie energetycznym. Aby móc w ogóle rozważyć słowa Premiera Mateusza Morawieckiego i rozpocząć merytoryczną dyskusję na temat sprawiedliwości procesów kształtujących tematykę polityki energetycznej niezbędne jest wskazanie głównych bodźców kształtujących ją. Obecną sytuację w sektorze kształtują w szczególności dwa elementy: dążenie do neutralności klimatycznej Unii Europejskiej oraz agresja zbrojna Rosji na Ukrainę.

W lipcu 2021 r. opublikowany został komunikat Komisji Europejskiej „Gotowi na 55”: osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze do neutralności klimatycznej⁽¹⁾ stanowiący zapowiedź jednego z najbardziej kompleksowych pakietów zmian legislacyjnych, jaki kiedykolwiek został podjęty przez organy unijne. Zakłada on takie ukształtowanie regulacji unijnych, aby było możliwe osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. Wyjaśniając pojęcie neutralności klimatycznej należy wskazać, że Unia Europejska ma emitować mniej gazów cieplarnianych niż jest w stanie ich pochłonąć.

---

(1) Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów "Gotowi na 55": osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze neutralności klimatycznej, Bruksela, dnia 14.07.2021 r., COM(2021) 550 final.

Działanie te wynikają ze zobowiązań zaciągniętych w ramach porozumienia wieńczącego dwudziestą pierwszą Konferencję ONZ w sprawie zmian klimatu (tzw. porozumienie paryskie)⁽²⁾. Jest to zatem jeden z głównych trendów wpływających na sytuację na rynku energii w Unii Europejskiej.

Drugi element wpływający na rynek energii to całkowicie bezprawna agresja zbrojna Rosji na Ukrainę. Wystarczy wskazać, że w 2020 r. udział w całkowym imporcie Unii Europejskiej surowców energetycznych z Rosji stanowił 43,9% dla gazu ziemnego ⁽³⁾ i 25,5% dla ropy naftowej ⁽⁴⁾. Rosja była zatem jednym z głównych partnerów UE dostarczających te surowce, dającym tym samym do ręki władzom w Moskwie argument pozwalający szantażować energetycznie poszczególnych partnerów w UE wstrzymaniem dostaw gazu ⁽⁵⁾. Groźby te zresztą zostały spełnione w stosunku do Polski, Bułgarii i Finlandii. W celu jak najszybszego uniezależnienia się od dostaw gazu ziemnego z Rosji ogłosiła plan REPowerEU ⁽⁶⁾ zmierzający do całkowitego zerwania zależności energetycznej od rosyjskiego gazu przed 2027 r.

Można w tym miejscu zapytać jak ma się jednak kwestia neutralności klimatycznej oraz agresji Rosji na Ukrainę do spraw sprzedaży gazu ziemnego przez Norwegów? Powyższe kwestie mają fundamentalne znaczenie nie tylko w kontekście środków pozyskiwanych przez Norwegię ze sprzedaży swoich surowców energetycznej w chwili obecnej, ale szerzej – ze względu na potrzebę namysłu nad sprawiedliwym rozłożeniem obciążeń wynikających z polityki klimatycznej oraz powstałych na skutek wojny w Ukrainie. Oba zjawiska bowiem zwiększają znacząco ceny surowców energetycznych.

---

(2) Porozumienie paryskie do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r., przyjęte w Paryżu dnia 12 grudnia 2015 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 36).

(3) Dane Eurostatu. Dostęp [23.05.2022 r.]: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Extra_EU_imports_of_natural_gas_from_main_trading_partners,_2020_and_first_semester_2021.png

(4) Dane Eurostatu. Dostęp [23.05.2022 r.]: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Extra_EU_imports_of_petroleum_oil_from_main_trading_partners,_2020_and_first_semester_2021.png

(5) Michael Race, Ukraine war: Russia threatens to stop supplying gas if not paid in roubles, BBC News. Dostęp [23.05.2022 r.]: <https://www.bbc.com/news/business-60945248>.

(6) Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, RePowerEU Plan, Brussels, 18.05.2022, COM(2022) 230 final.

Sedno wypowiedzi Premiera pytające o to jakie mechanizmy należy stworzyć, aby obecna sytuacja wpisywała się w projekt wsparcia dla Ukrainy w czasie wojny, a także później – w okresie jej odbudowy, nie może zostać zignorowane ironią twitterowych odpowiedzi czy parsknięciami śmiechu w ripostach o zaglądaniu teraz do cudzych portfeli poza Polską. Wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej, jako wspólnota, stanęły przed fundamentalnym pytaniem o zakres solidarności jaką powinny wykazać się poszczególne państwa UE między sobą, ale także między całą wspólnotą a Ukrainą.

Ta solidarność nie jest tylko hasłem, ale na podstawie art. 194 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (7) stanowi immanentną część systemu prawnego UE, co zostało wyraźnie potwierdzone przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który w sprawie dotyczącej gazociągu OPAL podzielił stanowisko Polski i wskazał, że zasada solidarności stanowi podstawę funkcjonowania wspólnego rynku energii (8). Pomimo tego, iż Norwegia nie jest członkiem Unii Europejskiej to stanowi ona część wspólnego rynku energii na podstawie porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym (9).

Przykład Norwegii jest papierkiem lakmusowym mogącym obrazować pewną niekonsekwencję związaną z prowadzoną polityką energetyczną w obrębie wspólnego rynku energii. Sama sprzedaż gazu nie stanowi niczego nagannego, surowiec ten po pierwsze stanowi niezbędny składnik funkcjonowania gospodarki Unii Europejskiej i może być istotnym narzędziem przejściowym w transformacji energetycznej. Kwestią problematyczną jest jednak na jakich zasadach się on odbywa. Sytuacja geopolityczna powoduje, że jest to obecnie bardzo opłacalny rodzaj działalności i Norwegia na tym naturalnie korzysta. Warto zaznaczyć, że w związku z rosnącymi cenami gazu przykładowo Hiszpania zdecydowała się na wprowadzenie specjalnej opłaty dla producentów energii odnawialnej (10).

---

(7) Traktat USTANAWIAJĄCY EUROPEJSKĄ WSPÓLNOTĘ GOSPODARCZĄ (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 z późn. zm.; zwany dalej: TfUE).

(8) Court of Justice of the European Union Press Release No 129/21, Luxembourg 15.07.2021. Dostęp [23.05.2022 r.]: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-07/cp210129en.pdf>.

(9) Energy Facts Norway. Dostęp [23.05.2022 r.]: <https://energifaktanorge.no/en/eu-lovgivning/eos-avtalen-og-norsk-energiolitikk/>.

(10) Balkan Green Energy News, Spain taxes renewables, nuclear power producers. Dostęp [23.05.2022 r.]: <https://balkangreenenergynews.com/spain-taxes-renewables-nuclear-power-producers/>.

Opłata ta jest wynikiem z tego, że instalacje takie korzystają z wysokich cen energii elektrycznej, wynikających z rosnących cen gazu, osiągając tym samym ponadprzeciętne zyski. Środki uzyskane w ten sposób mają wesprzeć konsumentów dotkniętych rosnącymi kosztami energii. Widać zatem, że rząd hiszpański w ramach dostępnych mechanizmów prawnych postanowił, zgodnie z własnym rozumieniem sprawiedliwości, zrównoważyć bilans zysków i strat analizowany dla całego społeczeństwa. Przykład ten nie jest oczywiście przekładalny jeden do sytuacji norweskiej, ale dobrze obrazuje, że w sytuacjach nadzwyczajnych należy czasem podjąć nadzwyczajne środki zaradcze. A niewątpliwie z taką ekstraordynaryjną sytuacją na rynku gazu mamy do czynienia obecnie – pod koniec 2020 r. cena gazu oscylowała na poziomie 23 EUR/MWh, obecnie cena jest prawie czterokrotnie wyższa, a w tym roku były dni, w których cena ta wynosiła nawet 225 EUR/MWh (11).

Rodzi się zatem zasadnicze pytanie o solidarność Unii Europejskiej oraz państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego po pierwsze we wzajemnych stosunkach, ale po drugie i w szczególności w stosunkach z Ukrainą. W tym kontekście pewna drwina, z jaką można było się spotkać w odpowiedzi na apel, aby młodzież z Polski pisała listy do kolegów/koleżanek z Norwegii listy z prośbą o zwrócenie na to uwagi jest bardzo znamienne rzeczą. Premier zaproponował działanie, które jest esencją demokracji, czyli wywarcie wpływu na elity rządzące przez samych obywateli za pomocą oddolnych inicjatyw. Partycypacja obywatelska, zwłaszcza młodego pokolenia, które będzie określać przyszłe losy świata, jest kluczowa dla kontroli poczynań administracji rządowej. Wywieranie nacisku, rozmowa z lokalnymi politykami oraz próba wytworzenia presji obywatelskiej nie powinny być ignorowane, a zwłaszcza w tak poważnej sprawie, jaką jest tworzenie mechanizmów pomocowych dla państw dotkniętych bezpośrednio, bądź pośrednio konfliktem zbrojnym.

---

(11) Dostęp [23.05.2022 r.]: <https://tradingeconomics.com/commodity/eu-natural-gas>.

Nie można również nie odnieść wrażenia, że zbycie przez część komentatorów kwestii sprawiedliwego kształtowania zasad rozdziału obciążeń na wspólnym rynku energii związanych z transformacją klimatyczną i uniezależnianiem się od dostaw surowców energetycznych od Rosji, jest przejawem infantyilizacji polityki i to w wykonaniu starszego pokolenia. Symboliczne może być to, że temat ten pojawił się w rozmowie z młodym pokoleniem, zaś część obecnych elit postanowiła, w odróżnieniu od młodych ludzi, zignorować cały problem i sprowadzić go do absurdu nie próbując nawet zmierzyć się z główną tezą wypowiedzi. To tym bardziej unaocznia, jak głos młodego pokolenia jest niezbędny w debacie politycznej.

Autor

Piotr Mikusek- prawnik i analityk. Aplikant radcowski przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Warszawie oraz doktorant w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego. Absolwent wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz filozofii na wydziale Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego. Ukończył dedykowany dwuletni program „Business Law” prowadzony przez WPiA UKSW. W ramach rozwoju zawodowego odbywał liczne szkolenia, a także uczestniczył w programach rozwojowych m.in.: Szkole Przywództwa organizowanej przez KGHM Polska Miedź S.A., ukończonej z wyróżnieniem, Akademii Liderów Rzeczypospolitej, a także Akademii Energii im. Lesława Pagi. Autor publikacji z zakresu prawa europejskiego oraz prawa gospodarczego. Prowadzi stałą współpracę z instytucjami zajmującymi się analizami wpływu prawa na obszar społeczno-gospodarczy funkcjonowania państwa.

Warszawa, 2022